

УДК 687.016

**ДОСЛІДЖЕННЯ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНИХ ОЗНАК ТРАДИЦІЙНОГО
БАЛЕТНОГО КОСТЮМУ ДЛЯ ПРОЕКТУВАННЯ КОЛЕКЦІЇ ЖІНОЧОГО
ОДЯГУ У СТИЛІ КЕЖУАЛ****Дроздовська Н. Ю., Струмінська Т. В.**

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета. Вдосконалення системи «людина-середовище», а саме тектонічної форми костюма, для покращення його естетичних та ергономічних якостей, у відповідності до потреб споживачів, що сприятиме підвищенню комфортності та зручності життєдіяльності людини в умовах урбаністичного мегаполісу.

Методика. Методологічною основою роботи є принцип системного аналізу. Поставлені завдання обумовили використання комплексного підходу із застосуванням методів порівняльно-історичного, структурно-функціонального, художньо-образного, мистецтвознавчого аналізу.

Результати. Проведені дослідження історії розвитку балету дали поштовх до створення авторської колекції жіночого одягу з удосконаленими ергономічними властивостями та новими художніми образами за рахунок трансформації силуетних форм, пластики, легкості та динаміки.

Наукова новизна полягає в вивченні та систематизації художньо-образних ознак жіночого балетного костюму. Досліджено зміни конструкції одягу, тканини, форми, оздоблення балетного костюму та мистецтва світового балету в історичному аспекті.

Практична значимість. Здійснено комплексне дослідження балетного костюму та його складових елементів, з урахуванням сучасних матеріалів та способів обробки виробів синтезовано джерело натхнення та створено авторську колекцію жіночих суконь, що відповідають тенденціям моди.

Ключові слова: історія балету, костюм, трансформація, мистецтво, конструкція, художньо-образний, формоутворення

Одне із основних завдань, які стоять перед сучасним дизайнером – це застосування та інтерпретація досягнень науки, техніки та мистецтва у створенні власного стилю та авторських колекцій. Дизайнер стає провідником між джерелом натхнення та споживачем. В результаті комплексної роботи зароджуються нові ідеї та образи, що лягають в основу концепції майбутньої колекції.

Постановка завдання

Створення нових моделей одягу – це комплексний підхід до творчого процесу, який включає в себе безліч етапів проектування та методів втілення у життя нової моделі. Для жіночих суконь як найкраще передати легкість, прозорість та динаміку допоможе мистецтво балету його пластичність, легкість та граційність. Дослідження еволюції та визначення художньо-образних ознак балетного костюму, як складового елемента

мистецтва, допоможе в створенні авторської колекції жіночого одягу прет-а-порте з урахуванням сучасних тенденцій.

Результати досліджень

Для створення власного стилю та авторських колекцій сучасний дизайнер постійно використовує досягнення в різних галузях науки, техніки та мистецтва. Творче джерело або джерело натхнення так прийнято називати поштовх до створення колекції в уяві дизайнера. Ними можуть стати природні форми, архітектура, живопис, кіно, театр, балет, література, історичні події, феномени, етнічні мотиви, сучасні стилі тобто абсолютно все що надихає. Тобто натхнення – це стан найвищого піднесення, коли шлях до пізнання й емоції поєднані і спрямовані на розв'язування творчої задачі. Припускають, що людина в стані натхнення здатна житися його потоком, інколи не усвідомлює своїх дій та не орієнтується у часі. Поставивши за мету виконати певну роботу в стані натхнення емоції людини особливо жагучі до звершень. Як казав П. І. Чайковський – «Натхнення – це така гостя, яка не любить відвідувати ледачих» [1].

По праву балет – один із найвідоміших видів сценічного мистецтва. Слово балет походить від італійського ballare – танцювати. Але балет це не просто танці, це повноцінна театралізована вистава в якій актори не промовляють ні слова, вони передають зміст вистави за допомогою рухів, музики, декорацій, костюмів. Мало людей замислюються над тим, що колись це мистецтво існувало лише для аристократів, а не для широкого загалу. Тому важлива цінність сучасного суспільства в доступності та можливості вибору.

Батьківщиною балету вважається Італія, в епоху Відродження, коли всі свята супроводжувались веселими танцями. де здавна на карнавалах виконувались веселі танцювальні сценки, які поступово перетворились у самостійні танцювальні спектаклі. Тоді балет мав не традиційний нашій уяві вигляд. Але справжній розвиток балету відбувався у Франції, його привезла туди Катерина Медичі як вид спектаклю, що поєднує танець, спів і декламацію.

Це мистецтво захопило французів і починає свій розвиток, як окремий вид мистецтва. Основоположником класичного балету був Король Людовік XIV, він видав указ про заснування академії Королівського танцю у 1661 році. Куди були запрошені 13 провідних танцмейстерів, їх обов'язком стало збереження танцювальних традицій. Король не просто спостерігав за дійством, а танцював в головній партії балету і був центральною фігурою в танці. Його таланту, працездатності та затребуваності можуть

позаздрити сучасні танцівники, адже Людовік XIV виконував по 5-6 ролей в кожній виставі. Більш того, виступав він не тільки перед невибагливими придворними, а й в справжніх театрах перед багатотисячною аристократичною публікою. Після виконання ролі Сонця в «Балеті ночі» король Людовік XIV отримав своє знамените прізвисько «король-сонце».

Слід зазначити, що до 1681 року в балеті танцювали тільки чоловіки. Першою балериною стала мадемуазель Ла Фонтен, легендарна танцівниця, яка виконала роль в опері-балеті Люлли «Тріумф любові» та отримала прізвисько «королева танцю», що звучало на французькій мові, як *reine de la danse*. Відомо, що по закінченню своєї танцювальної кар'єри мадемуазель Ла Фонтен подалась до монастирю. Поява жінки на сцені, суттєво підвищила інтерес до мистецтва.

Разом з розвитком та удосконаленням танцювальної майстерності акторів розвивався й костюм балету. Драматичні серйозні ролі виконували в широкій спідниці, яка трималася на очеретяних обручах з-під якої виднілися шкарпетки туфель. Чоловіки одягали парчеві кіраси і короткі спідниці на очеретяних каркасах, вони мали назву «барила». Спочатку взуття у всіх було на високих підборах. Обличчя закривали масками різних кольорів, це допомагало краще передати характер персонажа. У полухарактерних балетах костюми були полегшені. Проте додавалися атрибути, що характеризують танець – серпи, кошачки, лопатки, леопардові шкури і інші. У костюмах для виконання комічного танцю жорстких канонів не було, як і в рухах дозволялась імпровізація художника.

Розвиток балету поступово поширюється по всьому світу. Балет зачаровує європейського глядача, у всіх великих містах стали з'являтися свої театри, балетмейстери і виконавці. Разом із розвитком балету, як самостійного виду мистецтва, розвивається і костюм. Балет поступово відходить від театральних маскарадів показуючи на перший план хореографічні здібності виконавців. Балерини Марі Камарго та Марі Салле перші почали виконувати складні стрибки, які до цього виконували тільки чоловіки, тому вони перші зняли фіжми та пане – каркас нижньої спідниці з китового вуса, який тримав верхні шари спідниць [2]. З часом вкоротили спідниці та зняли підбори, оскільки виконувати складні піруети ставало неможливо. Так розпочались зміни балетного костюму, які увійшли в історію та збереглись до тепер.

Слід значити, що в сучасному театральному мистецтві традиційно використовують класичні форми балетного костюму, що склалися ще в XIX ст. Але

завдяки поєднанню кольорів, тканин, декору, доповненню костюма різними елементами, створюється неповторний сценічний образ.

В сучасному жіночому балетному костюмі існує три види суконь: пачка, це коротка кругла спідниця, що складається з 10-12 шарів щільного фатину, та металевим обручем для жорсткості, які утворюють майже прямий кут з тулубом балерини; шопенка – це багат шарова повітряна спідниця нижче коліна виготовлена з м'якого фатину або органзи; хітон – одношарова, найчастіше шифонова, спідниця або сукня, використовуються з метою передати ніжність образу.

Верхня частина костюма балерини може являти собою, як розшитий корсет, так і простий купальник на бретельках або з довгими рукавами. Залежно від тематики вистави костюми доповнюються різними особливостями і аксесуарами.

Структурний аналіз предмета дослідження дозволяє виділити не тільки костюм, його конструктивні та декоративні елементи, колористичну гаму, силуетні форми, стилістичні особливості, а й саму легкість, пластику, граційність під час виконання спектаклю.

Мода і мистецтво взаємопов'язані, так балет стає предметом натхнення для світових дизайнерів. Часто вони співпрацюють з театрами, створюючи для артистів балету костюм та декорації. Балетний тренд циклічно перебуває в моді. Завдяки колекції Alexander McQueen спідниця-пачка з'явилась на модних подіумах. Так дизайнер Dries Van Noten запропонував спідницю-пачку в традиційних яскравих кольорах дизайнерів. Модний дім Undercover запропонували модель, яку можна носити поверх брюк [3]. Dior, Valentino, Max Mara в колекціях втілили чуттєвість та плавність. Застосовуючи традиційні відтінки балету в поєднанні з багатою кольоровою гамою зосередженою на спокійній нейтральній палітрі рожевого, лавандового, сірого, а також з більш яскравими червоних, гірчичних та чорних. Балет и мода ділять між собою дві пристрасті – бажання візуальної естетики та захоплення людським тілом.

За допомогою тенденцій моди можна виразити найхарактерніші риси особистості, акцентувати увагу на індивідуальних проявах, що дозволяє розкрити внутрішній світ втілюючи його в характер одягу.

В умовах сучасного життя основні вимоги до жіночого повсякденного одягу змінюються. Він має бути зручним та практичним, а також відповідати тенденціям моди. Але незмінним лишається жіночність та елегантність. Дизайнери передають це через силуетні форми, матеріали, кольорову гаму. Досліджуючи тенденції моди весна-літо

2019-2020, можемо виділити наступні: в жіночих сукнях домінують жіночні а силуети підкреслюючи лінію талії за допомогою крою та декоративних пасків; кольорова гама відрізняється ніжністю і легкістю відтінків.

Рис. 1. Діор, Валентіно, МакКуїн, весна-літо 2019-2020 рік

Спеціалісти інституту кольору Пантон оголосили трендові кольори наступного сезону весна-літо 2020 – це будуть відтінки зеленого, голубого, синього, сірого – все що асоціюється з природою, спокоєм та комфортом. Кольори океану, гірський голубий, металевий, кольори каменю та графіту стають акцентами в колекціях дизайнерів. В цьому році яскраві і помітні тони відійшли на другий план, і в колекціях провідних модних дизайнерів переважають спокійні і стримані кольори, які дуже легко

поєднуються між собою, утворюючи легкі і м'які комбінації; багат шаровість не є виключенням в колекціях дизайнерів, в них поєднується одяг з тканин різних фактур, які на контрасті правильно доповнюють один одного: шкіра і тонкий шовк, грубий денім і гладкий атлас, груба в'язка і прозорий фатин [4].

Дослідивши модні тенденції на сезон 2020 весна-літо, визначено актуальність жіночої сукні в стилі кежуал. Головний напрямок моди наступного сезону – розкриття теми жіночності в одязі. Балетний костюм став джерелом натхнення для створення жіночих суконь в стилі кежуал. Сукня має бути стильною, жіночною та комфортною. Застосувати ці якості в одязі допоможе вдало змодельована конструкція та підбір зручних матеріалів, а жіночність підкреслить сукня чохол по фігурі з напівпрозорим верхнім шаром спідниці сонце. Однією із тенденцій в жіночій моді є багат шаровість в одязі. За допомогою різних фактур та текстур в матеріалах буде створений ефект багат шаровості. Загалом сукня – це чудова зброя в гардеробі жінки, яка підкреслює не тільки переваги фігури, а ще й настрій та головний меседж який несе жінка, одягаючи той чи інший фасон. В своїй колекції я використаю багат шаровість, як елемент трансформеру. Основою сукні є нижня сукня чохол, а верхнім доповненням буде сукня із напівпрозорої вуалі, яка додасть романтичної нотки в образ та дасть змогу носити дві абсолютно різні сукні окремо або разом.

Результатом роботи дизайнера над створенням нових моделей одягу є форма. Саме вона створює об'єм на фігурі людини та в одязі безпосередньо. В сучасному моделюванні одягу є безліч методів за допомогою яких відбувається процес формоутворення костюму. Важливою властивістю костюму є характер форми образу в цілому та деталях. Саме вони визначають емоційне забарвлення та художній напрям в одязі. Це основні складові процесу проектування одягу. Створення нових художньо-виразних форм в колекціях одягу це мабуть найголовніше завдання художника-модельєра сучасного століття. Зміна форми у костюмі являє собою зміну моди.

Для створення чогось нового та креативного модельєри використовують сучасні методи формоутворення. З кожною колекцією вони можуть бути різними, а можуть не змінюватись. Все залежить від дизайн продукту та концепції закладеної в нього. Поштовхом для вибору методу може слугувати як матеріал так і джерело натхнення. Під час розробки та проектування форми важливо також вивчити досконало якості матеріалів обраних для майбутнього одягу. Їх властивості можуть суттєво змінювати хід проектування.

Сучасні методи формоутворення допомагають в створенні колекції дизайнеру та належить до першооснов всієї діяльності після розробки проектної концепції. Форма розроблена дизайнером та покладена в основу колекції повинна як найкраще передати основну ідею дизайн продукту, при цьому бути естетичною та конструктивно технологічною. Можна вважати, що форма це втілення ідей в матеріалі, тому цей процес досить важливий для подальшої досконалої роботи з матеріалом [5].

Під час проектування авторської колекції дизайнери частіше за все застосовують метод моделювання. Обрана методика як найкраще передає концепцію колекції та задуману форму. Що дозволяє створити ергономічний та практичний одяг не втрачаючи естетичної функції. Головною метою проектування є створення ідеальної конструкції сукні, що забезпечить комфорт у використанні та візуальну насолоду. Побудова конструкції з урахуванням анатомічної будови тіла споживача розширить можливості використання одягу. Вибір еластичних матеріалів для основної сукні обумовлює використання розрахункових креслень для базової конструкції. Щоб створити сукню, яка буде повторювати контури тіла.

Робота над створенням колекції це завжди нова сторінка в житті дизайнера. Пошук інформації та потяг до створення прекрасного це буденний клопіт митців. Саме в такому інформаційному просторі зароджується нове натхнення, що спонукає діяти. Під час створення інновацій дизайнер мобілізує всі свої ресурси, життєвий досвід, психологічні, духовні та інтелектуальні навички. Все це допомагає розкрити потенціал та створити щось особливе. Від колекції до колекції дизайнер знаходиться у пошуку джерела натхнення, але трансформація його у костюм повинна відповідати вимогам споживачів, тому невпинна робота дизайнера набуває творчості в сучасній реальності. Адже у колекціях автор відкриває внутрішній світ почуттів та образів, створює простір для польоту фантазії. Саме комплексне дослідження візуального сприйняття глядачем неймовірних рухів балерин під час виконання партій в спектаклях дає змогу розкрити потенціал майбутньої колекції та надати їй витонченості, легкості і шарму, не намагаючись відтворити балетний костюм, а лише черпаючи натхнення з розвитку мистецтва. Використовуючи напівпрозору вуаль як один із основних матеріалів в сукнях передається легкість. Чисельні волани нагадують про багатшаровість первинного костюму. Трикотажна основа - сукня-футляр виконана з модернізованої сітки символізує зборку фатину на традиційній пачці у балерин. Застосування спокійних сіро-пастельних відтінків в колекції підкреслює класику даного жанру.

Розроблено ескізи колекції жіночих суконь весна-літо 2019 із органзи та трикотажу, яка складається із п'яти виробів кожен з яких складається з двох суконь – нижня сукня-футляр з трикотажу та верхня сукня А силуету з воланами. Особливостями запропонованих моделей виробів є простота силуетних ліній, мінімальна кількість членувань та гармонійне розташування воланів.

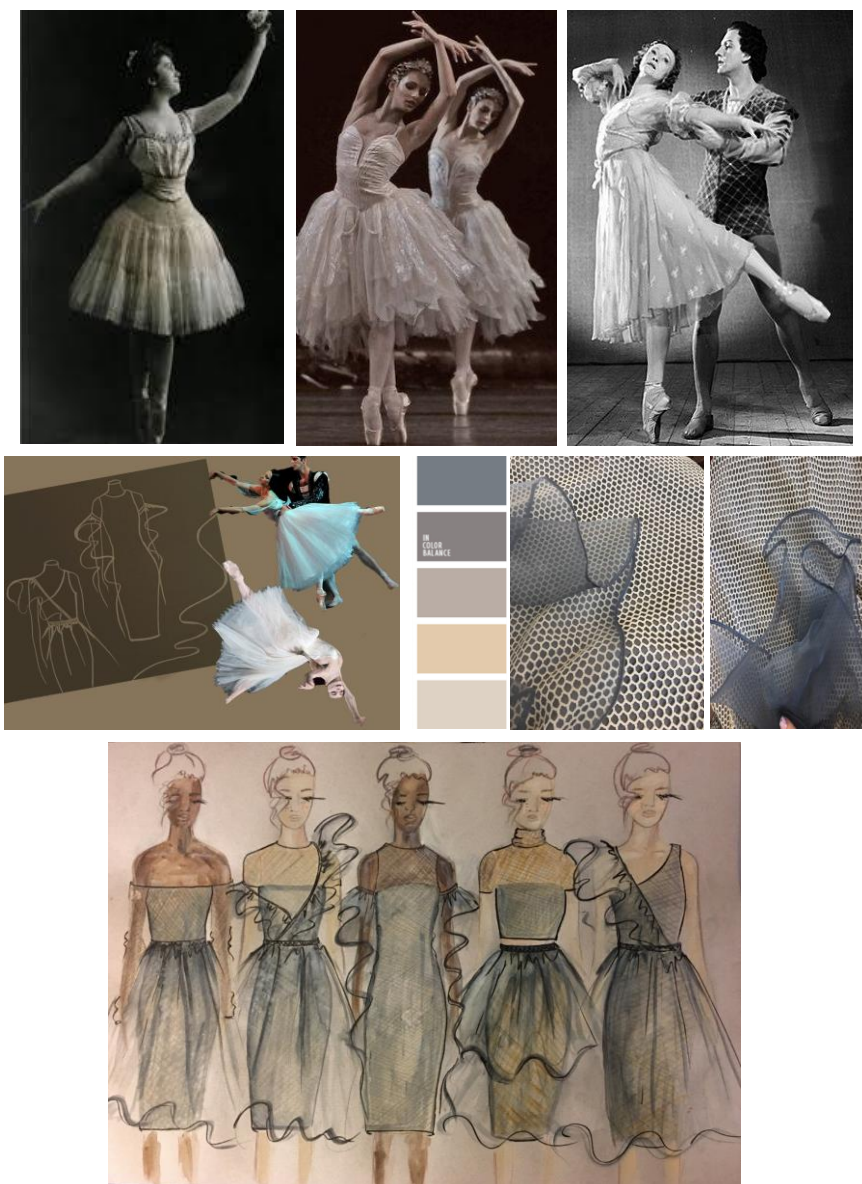

Рис. 2. Втілення художньо-образних ознак традиційної балетної сукні в розробку авторської колекції жіночого одягу

Висновки

Проаналізовано зв'язок моди та балету, визначено що художній образ костюму акторів неодноразово стає джерелом натхнення у колекціях дизайнерів. На основі

аналізу історичного розвитку балетного костюму, виявлено що такий вид мистецтва як балет має безліч граней, які постійно удосконалюються і змінюються, тому завжди будуть невичерпним джерелом натхнення для створення оригінальних та неповторних витворів.

Список використаних джерел

1. Розробка колекцій одягу: Навчальний посібник / А. М. Малинська, К. Л. Пашкевич, М. Р. Смирнова, О. В. Колосніченко – К.: ПП НВЦ Профі, 2014. – 140 с.
2. Блок Л. Д. Классический танец: Истори и современность / Л. Д. Блок. – М.: Искусство, 1987. – 556 с.
3. Время и мода, европейская одежда первой четверти XIX века [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://fashionstime.ru/?p=214>
4. Зелинг Ш. Мода. Век модельеров. 1900-1999 / Ш. Зелинг – М.: Кёнеман, 2000. – 457 с.
5. Класичний танок. Історія балетного костюма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studylib.ru/doc/3819854/istoriya-baletnogo-kostyuma>
6. Мюллер М. и сын Балетные пачки // Сборник Ателье. – 2003 – №11. – С. 20-21.
7. Балдано И. Ц. Мода XX века: энциклопедия / И. Ц. Балдано – М.: Олма-Пресс, 2002. – 399 с.: ил.
8. Акилова З. Т. Моделирование одежды на основе принципа трансформации. Новые приемы разработки модных форм одежды. / З. Т. Акилова, Г. И. Петушкова, А. А. Пацявичюте. – М.: Легпромбытиздат, 1993. – 200 с.
9. Косяк І. В. Взаємодія механізму творчості та сучасних методів проектування в дизайні одягу / І. В. Косяк. // Наукові записки. – Випуск 7. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 1. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – С. 78-81.

References

1. Malynska, A.M., Pashkevych, K.L., Smyrnova, M.R. & Kolosnichenko, O.V. (2014). *Rozrobka kolektsii odiahu: Navchalnyi posibnyk* [Designing Clothing Collections: A Tutorial]. Kyiv: Profi [in Ukrainian].
2. Blok, L.D. (1987). *Klassicheskiy tanets: Istori i sovremennost* [Classical Dance: History and Modernity]. Moskva: Iskusstvo [in Russian].
3. *Vremya i moda, evropeyskaya odezhdya pervoy chetverti XIX veka* [Time and fashion, European clothing of the first quarter of the XIX century]. URL: <http://fashionstime.ru/?p=214> [in Russian].
4. Zelynh, Sh. (2000). *Moda. Vek modelerov. 1900-1999* [Fashion. Century of fashion designers]. Moskva: Kënenman [in Russian].
5. *Klasychnyi tanok. Istoriia baletnoho kostyuma* [Classic dance. Ballet Costume History]. URL: <https://studylib.ru/doc/3819854/istoriya-baletnogo-kostyuma> [in Ukrainian].
6. Muller y sun (2003). *Baletnye pachky* [Ballet tutus]. Moskva: [in Russian].
7. Baldano, Y.Ts. (2002). *Moda XX veka: entsiklopediya* [Twentieth Century Fashion: Encyclopedia]. Moskva: Olma-Press [in Russian].
8. Akilova, Z.T., Petushkova, G.I. & Patsyavichyute, A.A. (1993). *Modelyrovanye odezhdy na osnove pryntsypa transformatsyy. Novie pryemy razrabotky modnykh form odezhdy* [Modeling clothes based on the principle of transformation. New techniques for the development of fashionable clothing]. Moskva: Legprombytizdat [in Russian].
9. Kosiak, I.V. (2015). *Vzaiemodiia mekhanizmu tvorchosti ta suchasnykh*

metodiv proektuvannia v dyzaini odiahu
[The interaction of the mechanism of
creativity and modern design methods in the
design of clothing]. Kirovohrad: RVV
KDPU im. V. Vynnychenka [in Ukrainian].

Drozdovska Nataliia
Nataly7600@gmail.com
Kyiv National University of
Technologies and Design

Struminska Tatyana
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0449-4768>
chensk@bigmir.net
Kyiv National University of
Technologies and Design

Исследование художественно-образных признаков традиционного балетного костюма для проектирования коллекции женской одежды в стиле кэжуал

Дроздовская Н. Ю., Струминская Т. В.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Совершенствование системы «человек-среда», а именно тектонической формы костюма, для улучшения его эстетических и эргономических качеств, в соответствии с потребностями потребителей, что будет способствовать повышению комфортности и удобства жизнедеятельности человека в условиях урбанистического мегаполиса.

Методика. Методологической основой работы является принцип системного анализа. Поставленные задачи обусловили использование комплексного подхода с применением методов сравнительно-исторического, структурно-функционального, художественно-образного, искусствоведческого анализа.

Результаты. Проведенные исследования истории развития балета дали толчок к созданию авторской коллекции женской одежды с усовершенствованными эргономическими свойствами и новыми художественными образами за счет трансформации силуэтные формы, пластики, легкости и динамики.

Научная новизна заключается в изучении и систематизации художественно-образных признаков женского балетного костюма. Исследованы изменения конструкции одежды, ткани, формы, отделки балетного костюма и искусства мирового балета в историческом аспекте.

Практическая значимость. Осуществлено комплексное исследование балетного костюма и его составляющих элементов, с учетом современных материалов и способов обработки изделий синтезирован источник вдохновения и создан авторскую коллекцию женских платьев, соответствующие тенденциям моды.

Ключевые слова: история балета, костюм, трансформация, искусство, конструкция, художественно-образный, формообразования

Study of artistic signs of a traditional ballet costume for designing a women's clothing collection in casual style

Drozдовska N., Struminska T.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. *Improvement of the «man-environment» system, namely the tectonic form of the suit, to improve its aesthetic and ergonomic qualities, in accordance with the needs of consumers, which will help to increase the comfort and convenience of human life in an urban metropolis.*

Methodology. *The methodological basis of the work is the principle of system analysis. The tasks set led to the use of an integrated approach using the methods of comparative-historical, structural-functional, artistic-figurative, art history analysis.*

Findings. *The studies of the history of the development of the ballet gave an impetus to the creation of the author's collection of women's clothing with improved ergonomic properties and new artistic images due to the transformation of silhouette forms, plastics, lightness and dynamics.*

Originality. *It consists in the study and systematization of the artistic-figurative features of the female ballet costume. Changes in the design of clothes, fabrics, uniforms, ballet costumes and the art of world ballet in the historical aspect are investigated.*

Practical value. *A comprehensive study of the ballet costume and its constituent elements was carried out, taking into account modern materials and methods of processing products, a source of inspiration was synthesized and an author's collection of women's dresses corresponding to fashion trends was created.*

Keywords: *history of ballet, costume, transformation, art, design, artistically-shaped, shaping*